

tema broja

I o tome treba govoriti! **PSIHIČKO ZLOSTAVLJANJE** — moderan koncept nasilja

Takvo nasilje vrlo je teško dokazati i osvijestiti jer je skriveno i umotano u sarkazam i pošalice ili se opravdava karakterom zlostavljača, no ovaj nevidljivi oblik zlostavljanja jednako boli kao i fizičko nasilje. Pomožimo ženama žrtvama da se izbore za vlastiti život

pisala Danijela Petrov Fotografije Profimedia i Otvoreni radio

4

UHrvatskoj se godišnje dogodi gotovo 19.000 slučajeva nasilja, u što je uključeno 12.000 žena. Oko 2000 žena godišnje žrtve su silovanja, a samo njih 100 prijavi nasilnika. U 80 posto slučajeva žrtva poznaje počinitelja. U posljednjih pet godina u Hrvatskoj čak je 300 žena umrlo jer je na njih ruku dignuo vlastiti partner! Žene trpe nasilje i do deset godina prije nego što se odvaže otići ili potražiti pomoć. Kad to i učine, više vremena provedu povlačeći se po sudovima nego što nasilnik provede u zatvoru. Naime, prema važećem Kaznenom zakonu, minimalna kazna za silovanje je jedna godina (šest mjeseci za obiteljsko nasilje!), a maksimalna petnaest, no u Hrvatskoj je praksa da se za ta nedjela izriču upravo minimalne kazne. Prema istraživanju koje je provela dr. Ivana Radačić na četiri velika županijska suda u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, silovatelji dobivaju prosječnu kaznu od 3,6 godina zatvora. Ovdje treba naglasiti kako proces suđenja za silovanje u prosjeku traje pet godina. Svi ovi podaci govore da u našoj zemlji stvari ne štimaju kad je riječ o nasilju nad ženama. O tome smo, zajedno s kolegama s Otvorenog radija, koji su snimili i prigodnu kampanju te su o toj temi govorili u eteru cijeli prošli tjedan, odlučili progovoriti u povodu Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama koji se obilježava 25. studenog. Terapeutkinja i Lisina kolumnistica Sanja

Tatalović, koja se u svojem centru Konstruktivni život, među ostalim, bavi i tom problematikom, otkrila nam je da žene žrtve nasilja nisu jedino one koje ulicom hodaju s masnicama te je upozorila na jednako strašan oblik perfidnog zlostavljanja - psihičko zlostavljanje, o kojem se govori još manje nego o fizičkom zlostavljanju.

Nekima je to normalno ponašanje

'Perfidno/psihičko zlostavljanje iznimno je traumatično i često prethodi fizičkom, otvorenom nasilju, no nema pravila. Nasilna djela, a posebno ta suptilna agresija, toliko su zastupljena u svakodnevici da se gotovo uzimaju kao normalno ponašanje', kaže Sanja Tatalović, terapeutkinja koja se puno bavi upravo ovom problematikom. Takvo ponašanje i taj oblik nasilja postoji oduvijek, no u novije vrijeme, kako se u svemu moderniziramo, tako se i u tome sve više napušta tzv. tradicionalni koncept nasilja koji se oslanja na vidljive,

Oko 2000 žena u Hrvatskoj godišnje žrtve su silovanja, a samo njih 100 prijavi nasilnika. U posljednjih pet godina čak je 300 žena umrlo jer je na njih ruku dignuo partner

otvorene, izravne konflikte i fizičku agresiju te se sve češće provodi nasilje u koje su uključene provokacije, sarkazam, zanemarivanje, izrugivanje, manipulaciju, isključivanje, laž, narušavanje poštovanja... Dakle, jedno emocionalno i verbalno destruiranje. 'Tu dakako dolaze na vidjelo ponašanje i djelovanje pasivno-agresivnih osoba. Takvo nasilje vrlo je teško dokazati i osvijestiti jer je skriveno i umotano u sarkazam i pošalice ili se opravdava karakterom zlostavljača, ali takva destrukcija je uporna i konstantna i iznimno teško destruirati i dezorijentira žrtvu', upozorava Sanja te napominje kako žena koje trpe nasilje ima puno više nešto što mislimo i puno više nego što se o tome govori.

Ne vidi se njihova tajna

'Radi se zapravo o vrlo čestom problemu koje društvo zanemaruje. Takvo zlostavljanje prisutno je posvuda - u obitelji, široj obitelji, među partnerima i na radnome mjestu. To su žene koje svakodnevno susrećemo u tramvaju, dućanu, na ulici... One mogu biti drage, simpatične, lijepe, obrazovane, vesele, dobromjerne i s vrlo velikom dozom razumijevanja za druge. Teško je zapravo na prvi pogled vidjeti što je ispod površine i koju tajnu nosi. Namjerno govorim o tajni jer se mnoge od njih srame i boje priznati da su upravo one te nad kojima se vrši nasilje', kaže Sanja. Radi se, dodaje, o tzv. kognitivnoj disonanci koja je zapravo obrambeni mehanizam

OD 25. DO 27. 11. DOĐITE PO BESPLATNU POMOĆ

Želeći i sama dati doprinos ovoj problematici, Sanja Tatalović je u svojem centru Konstruktivni život, kojem je sjedište u hotelu Westin u Zagrebu, odlučila organizirati Dane otvorenih vrata, koji će se održati 25., 26. i 27. studenog. Poziva sve žene koje su suočene s ovim problemom da joj se bez straha jave i ona će im besplatno pomoći. Sanji se možete javiti na e-mail: sanja.tatalovic@gmail.com ili na tel. 091 73 888 41. Inače, Sanja ovih dana i formira novu

grupu za radionicu 'Lalita'. Riječ je o njezinom zaštitenom programu kojem je cilj probuditi u ženi ženstvenost, samopouzdanje i samopoštovanje te potpuno ukloniti negativna stanja, poput ljutnje, zabrinutosti ili depresije. Riječ je o grupnoj terapiji, ženskom druženju iz kojeg su se dosad, među ostalim, rodila i divna prijateljstva. 'Lalita' se održava svake srijede od 18.30 do 21 sat u centru Konstruktivni život u zagrebačkom hotelu Westin.

interpretacije stvarnosti kojom se izbjegava priznati pravo stanje stvari, jer osobe žele opravdati vlastito ponašanje. Zbog osjećaja da smo investirali u nekom smjeru (bilo emocija, novca, energije, vremena, intimnosti, rođenja djece) imamo potrebu opravdati to ulaganje. Tako mnoge žene ostaju u poricanju, ne žele si to priznati i tješe se da će se njihov zlostavljač ipak moći promijeniti.

To nije vaš križ i obaveza!

'Radila sam s velikim brojem zlostavljanih žena različite dobi, obrazovanja, provincije... Specifikum perfidnog zlostavljanja je taj što najveći broj zlostavljača dolazi iz same obitelji. To najčešće čini netko tko je žrtvi blizak, komu vjeruje i od koga se to najmanje nada. Puno je srama i straha vezano za to nasilje. Primjerice, seksualno nasilje često ima i svjedoke, no oni najčešće ništa ne poduzimaju po tom pitanju, što žrtvu dodatno povređuje i destruiira. Žrtva pristaje na takvo ponašanje jer smatra da je to obaveza, njezin križ ili ponašanje koje je opravdano', kaže Sanja. Iako žrtva dobro poznaje svojeg zlostavljača, praksa pokazuje da se ipak rijetko događa tzv. štokholmski sindrom, odnos u kojem se žrtva veže za zlostavljača, pa prolazi sve emocije: od mržnje, pa čak do ovisnosti, ljubavi, zaljubljenosti, zaljubljenosti...

'Ono što je zanimljivo kod tih odnosa jest činjenica da žrtva često zna što je čeka, ali je u startu paralizirana te ne može odgovoriti na takvu situaciju i odbiti takav odnos. Žrtve zlostavljanja često razvijaju iznimno racionalan i mentalan, analitički um koji im pomaže preživljavati u takvim uvjetima. Osobe emocionalno strašno stradavaju i cijeli oporavak odnosi se na rad na njihovim traumama, povredama

i obrascima koji su ih doveli do takvih situacija', objašnjava ova terapeutkinja kojoj je u ovom nimalo lakom poslu koji obavlja najdraži trenutak kad žrtvi 'otvori oči' i probudi bujicu pozitivnog životnog inata, kad ta osoba osjeti da odnosi mogu biti drukčiji i na sebe počne gledati iz drugog kuta, osamostali se...

Od ponora do vraćanja vjere u ljubav

'Ta zahvalnost i njihova transformacija najveći su poticaj u radu. Sjećam se jedne djevojke od 21 godine koja mi je došla u vrlo depresivnom stanju, koju je dečko konstantno fizički maltretirao. Ona se u realnom vremenu uspjela izdignuti iz jednog potpunog crnila do razine da obavlja svoje obaveze, rješava zaostatke na fakultetu, ima disciplinu i volju izgraditi sebe kao samopouzdanu i samostalnu ženu. Također, jako sam sretna kad osobe koje su bile žrtve seksualnog zlostavljanja ipak ostvare zadovoljavajući partnerski odnos i imaju volju za ljubavlju, nježnošću, intimnošću...', kaže Sanja, koja u sklopu svojeg centra Konstruktivni život radi tretmane koji se baziraju na tzv. theta healing metodi.

Radi s ljudima na njihovim uvjerenjima, osjećajima, vjerovanjima vezanima za njihov život, odnos prema sebi, prema bitnim ljudima i stvarima. Jedna od tehnika u sklopu theta metode je digging metoda kojom se uklanjaju temeljna vjerovanja koja su često trasirana još u ranoj dječjoj dobi, a potisnuta su u podsvijest. Nakon tretmana theta healinga ne propisuju se medikamenti i ne zadire se u bilo koji već postojeći terapijski oblik. Tretman je, kaže Sanja, slojevit i vrlo temeljit te je iznimno dobar dodatni modalitet već postojećoj terapiji, a vrlo često je i sam dostatan za cjelokupno rješavanje problema.

Nasilje ne završava viješću u novinama

Ekipa Otvorenog radija pokrenula je kampanju 'To je i tvoja stvar' kojoj je cilj osvijestiti javnost te pronaći odgovore koji žrtvama mogu olakšati put prema novom životu

U medijima sve češće slušamo i čitamo o nasilju nad ženama. Svi to komentiramo, zgražamo se, jako smo osjetljivi po tom pitanju, no nakon dan-dva, kad to postane stara vijest, nitko se ne pita što je bilo dalje, što se dogodilo s žrtvom, a što

ON SE NEĆE PROMIJENITI, A VI TO NISTE ZASLUŽILI!

Postoji li neki obrazac ponašanja i sličnog koji je zajednički svim žrtvama?

'Gledajući po tipu osobe, to su žene koje su vrlo servilne i dobrohotne. To su one koje vole doradivati sliku o sebi, svojoj snazi, uspjehu, vrijednosti... Nisu dovoljno dobre takve kakve jesu i kao takve se jačaju u različitim teškim i mukotrpnim situacijama. Često misle da će se osoba takvog nasilnog ponašanja i teškog karaktera uz njih promijeniti i preobratiti. Imaju veliku potrebu davati, tješiti, brinuti se za nekoga, prihvaćati

kritiku i okrivljavati se. U skladu s time, nasilnik je taj koji konstantno traži, okrivljava i kritizira, što ih dovodi u te nezdrave simbioze iz kojih je onda vrlo teško izaći', objašnjava Sanja Tatalović te napominje kako, trpeći dugotrajno zlostavljanje, žrtve i same postanu izrazito nestabilne, dezorijentirane, pa i sklone agresiji i destrukciji.

Zbog svega toga je, tvrdi Sanja, veliki izazov za svakog terapeuta raditi sa zlostavljanim osobama. To su specifični odnosi i specifične situacije.

s nasilnikom. Mi smo željeli ovaj problem izvaditi iz okvira obične vijesti, progovoriti o njemu tako da potražimo sve potrebne odgovore i pomognemo ženama koje se nalaze u takvoj situaciji da odlučno kažu 'ne' i da uopće znaju komu se obratiti i što mogu očekivati. Riječi su to radijske voditeljice Ivane Mišerić, jedne od sudionica velike kampanje Otvorenog radija protiv nasilja nad ženama 'To je i tvoja stvar'.

I muškarci su žrtve nasilja

Krajnji cilj kampanje jest da se promijeni dosadašnja praksa, tj. činjenica da su sankcije za počinitelje blage, a pravna procedura spora te, dakako, da se država počne kvalitetnije skrbiti o institucijama koje bi ženama u takvoj situaciji mogle pomoći. Institucije su prepuštene same sebi, a volonteri koji u njima rade često i nisu dovoljno educirani, pa se stječe dojam kako se ovom problemu pristupa stihijski.

'Prema reakcijama naših slušatelja možemo

zaključiti kako ljudi žele da se o ovome govori. Samoinicijativno su nam počeli slati vlastite fotografije na kojima drže transparent s porukom 'To je i tvoja stvar', a u akciji su se uključile i brojne poznate osobe i sportaši, kazala je Ivana i napomenula kako su im se javili i muškarci s kritikom o tome da se temi pristupa selektivno, s obzirom na to da su i muškarci žrtve nasilja.

Problem dvostrukog privođenja

Oni možda nemaju vidljive dokaze poput modrica i sličnog, no svi se slažu da treba progovoriti i o toj problematici. Statistike kažu kako se od 19.000 slučajeva nasilja, koliko ih se godišnje dogodi, 12.000 odnosi na žene. Među preostalih šest tisuća ima i muškaraca žrtava, ali i muškaraca zlostavljača, i to zbog još jednog velikog problema ovog sustava – dvostrukog privođenja. Naime, kad policija dođe na uviđaj na poziv zlostavljane žene, često su privedeni i žrtva i njezin zlostavljač, i to zbog kršenja javnog

reda i mira. Žena, dakle, dobije isti tretman kao i nasilnik. Naravno, ne u svim slučajevima, ali u barem njih 30 posto.

Većina se žena vraća zlostavljaču

Na internetskim stranicama Otvorenog radija www.otvoreni.hr objavljeni su doista sveobuhvatni podaci o ovoj problematici, kao i mišljenja relevantnih stručnjaka.

Tako je Sanja Sarnavka iz udruge BaBe upozorila na veliki problem, a taj je da žene koje se i odluče pobjeći iz pakla zlostavljanja zbog teške ekonomske situacije najčešće nemaju s djecom kamo otići. U Sigurnoj kući mogu boraviti najviše godinu dana, i to samo u iznimnim situacijama, pa se mnoge opet vraćaju zlostavljaču.

Ekonomska neovisnost, ali i strah za vlastiti život i za život svojih najbližih ono je što ih najčešće prisiljava na šutnju. Kad i prijave zlostavljača, on najčešće 'zaradi' samo prekršajnu prijavu. Tako se navodi primjer jedne žene čiji je suprug prikupio čak deset prekršajnih prijava za nasilje u obitelji a

Kazna za nasilnika je prekršajna prijava i novčana kazna. Nakon toga slijedi novo, još gore nasilje, jer nasilnik okrivljava žrtvu zbog troška koji mu je priskrbila. Često žrtva plaća tu kaznu, jer je riječ o istom budžetu

da ga nitko nikada nije kazneno gonio. Posljedica tih prijava i prekršajnih (novčanih) kazni najčešće je, upozoravaju stručnjaci, novo nasilje.

'U prekršajnom se postupku počinitelja kažnjava novčanom kaznom od jedne do osam tisuća kuna, pri čemu se to najčešće prelama na samoj žrtvi, na njihovoj ekonomskoj situaciji i kvaliteti života. Nakon toga uslijedi još žešći oblik obiteljskog nasilja, upravo zbog toga što je morao izdvojiti ta sredstva, zato što ga je žena prijavila zbog šamara koji je zaslužila ili nekog drugog njegovog postupka', upozorila je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić. Dobra je stvar da se trenutačno radi na tome da se ovakve i slične pogreške u Kaznenom zakonu isprave.

Komu se obratiti za pomoć

Cilj je da žrtvu, nakon što prijavi nasilnika, nazove koordinator i pita što joj treba te je uputi na prave adrese kako ona ne bi lutala u potrazi za bilo kakvom pomoći. Treba promijeniti i činjenicu da se mnoge žene, nakon 'predaha' u Sigurnoj kući, vraćaju nasilniku jer jednostavno nemaju kamo

Jedan od razloga zbog kojih žene šute i trpe sve što im se događa je i neinformiranost. Komu se uopće javiti za pomoć i otkud krenuti pitanja su na koja mnoge žene ne znaju odgovor. Internetska stranica www.sigurno-mjesto.hr mogla bi biti prva stanica izlaska iz kruga nasilja.

Tamo se može naći popis i kontakti svih institucija koje mogu pomoći na bilo koji način - od bolnica i sudova pa sve do skloništa i savjetovališta. 'Istražujući ovu temu, kontaktirali smo s mnogo ljudi relevantnih za rješavanje problema nasilja nad ženama. Došli smo do podatka da je u Hrvatskoj registrirano samo 12 organizacija civilnog društva kao skloništa ili savjetovališta, ali da se samo u njih sedam može dobiti psihološka i pravna

pomoć. U Hrvatskoj postoji jedna ženska soba za žrtve seksualnog nasilja, a prema riječima članice te sobe Maje Vukmarić Rajter, trebalo bi ih biti barem 11, odnosno po jedna na 250.000 žena', kaže Ivana Mišerić, voditeljica na Otvorenom radiju, te je naglasila kako je istraživanje iz 2010. godine pokazalo da žene žrtve kao najgoru instituciju za pomoć navode centar za socijalnu skrb u kojem, kako kažu, ne dobivaju sve potrebne informacije i u kojem se ne štite njihova prava.

Odjeli za podršku žrtvama

Problem je i taj što mnoge žene, ako i dospiju u Sigurnu kuću, tamo ostanu kratko te se u pravilu opet vraćaju nasilniku, jer nemaju kamo. Uz skloništa na pojedinim županijskim sudovima postoje i odjeli

za podršku žrtvama i svjedocima obiteljskog nasilja, gdje se žrtvama olakšavaju stresne situacije i svjedočenja na sudu, pružaju informacije o kaznenim postupcima i emocionalna podrška. Predsjednica Nacionalnog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji, kazneno-pravnu zaštitu djece i nasilja nad ženama i sutkinja Visokog prekršajnog suda Branka Žigante Živković već od iduće godine planira preokrenuti način na koji žrtve dolaze do potrebne pomoći.

Naime, postojat će svojevrsni koordinator kojeg će policija morati obavijestiti o tome da na terenu imaju žrtvu. Umjesto da žrtva luta u potrazi za bilo kakvom pomoći, nazvat će je koordinator i pitati što joj treba te je uputiti na prave adrese.

Žrtve kao najgoru instituciju navode centar za socijalnu skrb, u kojem, kako kažu, ne dobivaju potrebne informacije i gdje se ne štite njihova prava

8 ČINJENICA KOJE TREBA PROMIJENITI

Stručnjaci koji su se uključili u akciju 'To je i tvoja stvar' redom su se složili da će žene i dalje šutjeti i trpjeti te da se puno toga neće promijeniti nabolje ako se ne promijeni ovih 8 činjenica.

1 Policijski službenici ignoriraju pozive ili ne prepoznaju zlostavljanje.

2 Zakonodavci ne stvaraju zakonske okvire bez rupa.

3 Sudski procesi su vrlo spori.

4 Sudovi dodjeljuju minimalne kazne i tako ne šalju dovoljno jaku poruku da se nasilje neće tolerirati.

5 Ženi se ne omogućuje potpuna psihička pomoć i rehabilitacija.

6 Ženi se ne omogućuje vlastita ekonomska stabilnost nakon izlaska iz nasilnog odnosa (putem edukacija, zapošljavanja...).

7 Ženi se ne omogućuje potpuna zaštita od nasilnika nakon procesuiranja.

8 Ne ulaže se dovoljno u rehabilitaciju samih nasilnika.